

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р **Фани Бойкова**, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование образование¹. Педагогически науки

професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

докторска програма : *Методика на обучението по български език и литература*

Автор: Светла Тодорова Терзиева-Сариева

Тема: „Формиране на умения за действия с текст чрез виртуална образователна среда в начална училищна възраст“

Научен ръководител: доц. д-р Фани Евгениева Бойкова, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-570 от 16.03.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Формиране на умения за действия с текст чрез виртуална образователна среда в начална училищна възраст“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование¹. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма: Методика на обучението по български език и литература. Автор на дисертационния труд е Светла Тодорова Терзиева-Сариева – докторантка в задочна форма на обучение към катедра „Начална училищна педагогика“.

Докторантката е представила комплект материали в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, като най-значими компоненти са: дисертацията, авторефератът и публикациите по темата на дисертацията. Представеният от Светла Терзиева-Сариева дисертационен труд се състои от увод, три глави, изводи, заключение, библиография и приложения, общо 379 страници, от които 364 страници основен текст, 5 страници библиография и 10 страници приложения. Докторантката е популяризирала проучванията по темата на дисертацията чрез участия с доклади на 4 научни форума и е реализирала 5 публикации в научни издания. Бих искала да отбележа, че Светла Терзиева-Сариева има представителна публикационна активност в цялостното си професионално развитие, което демонстрира нагласата ѝ и потенциала ѝ да осмисля научното познание съобразно актуалните потребности на педагогическата практика. Тя е автор на учебни помагала и множество публикации с научноприложен характер, предхождащи докторантските ѝ изследвания.

През 1988 г. Светла Терзиева-Сариева завършва специалност „Начална училищна педагогика“ със специализация по руски език в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Професионалната ѝ реализация е в сферата на придобитата квалификация и педагогически компетентности, които са надградени с продължаващо обучение: Първа ПКС през 1999 г.; нова професионална квалификация „Учител по ИТ“ през 2011 г. от Център за непрекъснато и следдипломно обучение при Технически университет – София. Започва работа като учител в гр. Бургас – от 1988 г. до 1990 г. в ОУ „Г. Ганев“, а от 1990 г. до 2001 г. в ОУ „В. Априлов“. От 2001 г. до 2012 г. е Старши експерт по начално образование в РИО – Бургас. От 2012 г. до днес е заместник-директор на НБУ „Михаил Лъкатник“, гр. Бургас.

От 2018 г. е зачислена като докторант, чийто научен ръководител имах удоволствието да бъде, в задочна форма на обучение към катедра „Начална училищна педагогика“ на Педагогическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, докторска програма „Методика на обучението по български език и литература“. Отчислена е с право на защита със Заповед № РД-Д1-632 от 25.03.2022 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“. Съвместната ни работа по дисертационния проект беше благоприятствана от натрупания от Светла Сариева опит в сферата на началното образование и формираните умения да бъде аналитично представян съобразно жанровата специфика и тематична насоченост на докторантските изследвания.

2. Актуалност на тематиката

Разработваната от Светла Терзиева-Сариева проблематика се отличава с актуалност в научно и научно-приложно отношение. При избора на темата водеща беше налагащата се от бързо дигитализираща се образователна среда необходимост да се очертаят модели за овладяване на умения за работа с текст, с оглед на основната му функционална характеристика в образователна среда – да бъде средство за обучение и обект на изучаване; да бъде носител на познание и инструмент за устна и писмена комуникация. Мотивация за разработване на проблематиката авторката намира в значимостта на процеса на текстосъздаване за формиране на комуникативноречеви умения. В областта на тематичната насоченост на дисертационното изследване текстът се разглежда спрямо променения начин за изява и специфичните действия с него във виртуална образователна среда. Актуалността на темата се обосновава от динамиката на развиване на процесите на интегриране на съдържание и обучителни ресурси в училищната практика; от необходимостта да се овладяват в практически план комуникативни умения за работа във виртуална образователна среда: за възприемане и създаване на текстове; за извличане на информация от текст за решаване на различни проблеми; за осмисляне на спецификата на текста спрямо изпълняваната дидактическа задача и съобразно комуникативната ситуация.

3. Познаване на проблема

Дисертационният труд демонстрира задълбочена научна компетентност, широка библиографска осведоменост, способност за аналитично обобщаване на научни постановки и на изследователската емпирия. Разглежданата проблематика е позната на докторантката и от ежедневно ѝ практика в реална училищна среда. Разработката представя осмисляне на натрупания опит през призмата на основополагащи научни постановки, които дават основание за обосноваване на предложените методически решения. Библиографията включва 123 източника, от които 39 са на чужд език.

4. Методика на изследването

Приложените изследователски методи, използвани в дисертацията: аналитичен обзор на научна литература; педагогическо съобразени с обхвата на темата, поставените цели и тяхната реализация. Съответстващо внимание е отделено на изясняване в теоретичен и в прагматичен план на ролята на текста в съвременното комуникативно ориентирано обучение по български език.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Теоретичната постановка на изследването е основна част от първата глава, в която се обосновава текстът като основно средство *в* и продукт *от* процеса на комуникация; дефинирани са основните характеристики на виртуалната образователна среда; очертани са перспективите при интегриране на електронното обучение към установената традиция. Във втората глава се представя технология на работа с текст във виртуална образователна среда в начален етап както и електронни ресурси и електронни инструменти, подходящи и приложими в обучението по български език и литература; развита е стратегия за формиране на умения за действия с текст чрез виртуална образователна среда. Приноси са: разработените за целта на дисертационното изследване визуални модели за представяне на взаимовръзката в процеса на формиране на умения за действия в текст с подходи, методи, похвати и инструменти в традиционна и във виртуална образователна среда; технологичният модел, който: описва приложението на инструменти и ресурси във виртуалната образователна среда, подходящи при обучението по български език и литература за формиране на умения за действия с текст в началното училище; предлага система от последователни действия, методи и похвати с инструментите, както и система за оценка на ефективността на приложението на новата технология за формиране на умения за действия с текст; представя система от уроци за формиране на умения за действия с текст във виртуална образователна среда. Резултатите от експерименталната проверка на ефективността на технологията са представени в третата глава. Приносен характер има разработената документация за провеждане на опитната работа и оценяване на ефективността: протоколи за наблюдение; бланки за регистриране на резултатите; система от критерии, показатели искала за отчитане на равнище на формирани умения за действия с текст във виртуална среда в начален етап; анкети за начални учители, с цел

установяване на видовете и ефективността на електронни ресурси и инструменти, които се използват при действия с текст в устна или писмена форма в уроците по български език и литература.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представените от Светла Терзиева-Сариева 5 публикации, в които тя е самостоятелен автор, представят основни резултати по темата на дисертационното изследване пред специализирана аудитория. Значимият педагогически опит на докторантката и осмислянето му в контекста на разглежданата проблематика са изявени в предложения технологичен модел, който е най-същественният принос на дисертацията, очертаващ перспективи за актуализиране на методиката и практиката на работа с текст в съвременното обучение, доминирано от информационните и комуникационните технологии. Приносите на дисертационния труд с научно-приложна стойност се изявяват в перспективите за приложение на авторовите идеи.

7. Автореферат

Авторефератът коректно отразява съдържанието и основните резултати, представени в дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам дисертационното изследване да бъде по-скоро популяризирано като издание, което ще допринесе за обогатяване на педагогическата практика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Докторантката Светла Тодорова Терзиева-Сариева демонстрира задълбочени теоретични знания и професионални умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Представеният труд съдържа необходимите компоненти на докторска дисертация; съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Светла Тодорова Терзиева-Сариева в област на висше образование¹. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма: Методика на обучението по български език и литература.

17.05. 2023 г.

Пловдив

Изготвил становището:

Доц. д-р Фани Бойкова